

Intervjuud saneerimismenetluse teemal. Lühikokkuvõte

Tööle "Saneerimismenetluse majanduslikud mõjud ja nende hindamine Eestis" lisaks viidi läbi kuus intervjuud erinevate isikutega, kes avaldasid arvamust nii saneerimise vajalikkuse kui ka muude saneerimisega seotud aspektide kohta. Intervjueeriti järgnevaid isikuid: Arno Mägi – pankrotihaldur, Sirje Tael – pankrotihaldur, Urmas Tross – pankrotihaldur, Tarmo Villman – pankrotihaldur, Andres Juhkam – Tartu Ülikooli õppejõud, nime avalikustamist mitte soovinud kaks ettevõtjat.

Järgnevalt on toodud intervjuudes esitatud peamiste seisukohtade üldistused. Kõik intervjueeritavad olid ühel meelel, et saneerimisseadust oleks Eestisse vaja, kuid selle rakendamise tulemuslikkuse, ulatuse jms küsimuste osas esineb ka eriarvamusi. Näiteks on osad küsitletutest seisukohal, et ennekõike puudutab vastab seadus menetlusprotsessi tõenäolisest kallidusest ja äriprotsesside väljakujunemise ulatusest tulenevalt ennekõike suurettevõtteid. Väikeettevõtete, nõ ühe projekti teostamiseks loodud ettevõtete või ka nõ lihtsalt vara omavate ettevõtete puhul ei pruugi saneerimine tõenäoliselt tulemuslik olla. Samas oli välja toodud ka seisukoht, et ettevõtte suurus ei määra saneerimise võimalikkust ning pigem on oluline ettevõtte tegevusala spetsiifika. Üldiselt ollakse ühel meelel, et saneerimise võimalikkus on vägagi situatsioonispetsiifiline, sõltudes sageli ka sellest, kui kaugele on lastud probleemidel areneda.

Praeguse pankrotiseaduse probleemiks peetaksegi asjaolu, et see on niivõrd likvideerimisele suunitlusega, mida ilmestab ka valik järgnevaid väljatoodud aspekte:

- a) ettevõtjad lasevad probleemide ilmnedes nendel võimalikult kaugele areneda, sest muidu seadusest tulenevaid võimalusi lihtsalt ei nähta;
- b) maksetes probleemide ilmnemisel toimub kreditoride vahel „võistlus”, kes enne oma raha kätte saab;
- c) saneerimise algatamine võib pankrotihalduri enda seada löögi alla;
- d) pankrotimenetluse algus tähendab paljude osapoolte jaoks automaatselt ettevõtte likvideerimist ning koostöö ettevõttega lõpetatakse.

Seaduse väljatöötamisel on oluline lahti mõtestada erinevate osapoolte rollid. Mis õigused ja kohustused on ettevõtte omanikele, juhatusel, Maksu- ja Tolliametil, kreditoridel jt. Näiteks on ühelt poolt ettevõtte olemasolev juhtkond tegevusest kõige teadlikum (seega ka saneerimise juures tõenäoliselt parim koostööpartner või isegi selle elluviija), kuid samas tuleb tähelepanu pöörata asjaolule, et just nende juhtimise all võisid probleemid kerkida või on varasemalt „tahtlikult” ettevõtte finantsseisundit halvendatud. Väikeettevõtetes on saneerimise jaoks info kogumine küll vähem mahukam kui suurtes, kuid samas on seal väga palju kirja panemata infot, mida võivad teada ainult tegevjuhid.

Arvamused isikute rollide osas saneerimisprotsessis lahknevad. Osade vastanute arvates peaks seda teostama olemasolev juhtkond kontrollile alludes. Teiste arvates peaks saneerima nii hea juriidilise kui ka majandusliku ettevalmistusega inimesed – näiteks audiitorid, pankrotihaldurid. Mõned vastajad rõhutavad eriti asjaolu, et majanduskasvu tingimustes (aga ka mitte ainult) hakkas ettevõtjateks palju selliseid inimesi, kellel puudub selleks vähimgi potentsiaal. Samas seatakse mitmetes vastustes vähemalt osade pankrotihaldurite võimekus saneerimisega toime tulla tõsise kahtluse alla. Välja tuuakse ka vajadus spetsiaalsete saneerimisalaste koolituste läbiviimiseks paralleelselt seaduse kasutuselevõtuga (näiteks kohtunikele, pankrotihalduritele jt.). Samuti võiks võlgadesse sattumise korral olla ettevõtjal võimalus kusagile pöörduda (uue ettevõtte loomisel saadakse nõu näiteks Ärinõuandlatest) – eraisikutel on võlanõustajad.

Saneerimise juures on kindlasti oluline ettevõtjate endi huvi tegevusega jätkata. Ei saa välistada kreditoride vastuseisu, kuid samas on enamik neist tõenäoliselt ratsionaalselt käituvad ning on nõus kompromissiks, juhul kui tulevikus on võimalus seeläbi suurema hulga võlgade tagasimaksmiseks (aga ka näiteks koostööpartneri säilitamine jms). Mõned vastanutest ei pea samas saneerimist ilma täiendava kapitali kaasamiseta võimalikuks, mille maht võib küll sõltuvalt situatsioonist oluliselt varieeruda.

Saneerimiskõlblike ettevõtete ja edukate saneerimiste arvu ei oska küsitletud täpselt prognoosida. Kõik on vägagi situatsioonispetsiifiline, kuid samas ei ole nende osakaal kõigist maksejõuetuse tõttu likvideeritavatest ettevõtetest kindlasti üle paarikümne

protsendi. Kõige olulisema seaduse mõjuna tuuakse välja ettevõtjatele uue võimaluse andmist, st. üks rumal juhtimisviga ei too kaasa jäävaid negatiivseid tagajärgi. Samas peetakse väga oluliseks töökohtade säilitamist ning seeläbi riigile maksutulude teenimist. Näiteks toodi välja seisukoht, et isegi jäävate probleemide tekkimisel mõne aasta möödudes pärast saneerimist on vahepeal riik eelmisest saneerimisest oluliselt võitnud.